

ทัศนศิลป์

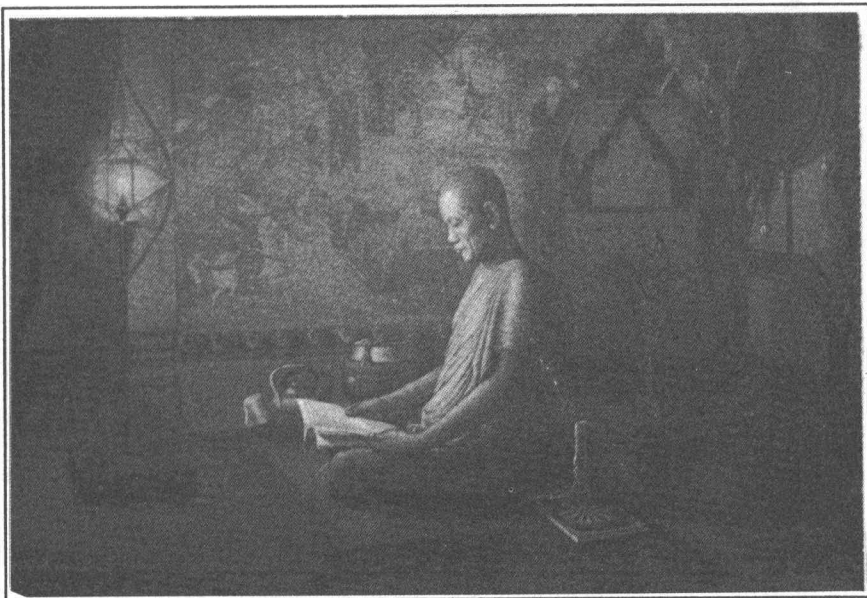
ความหมาย

ทัศนศิลป์ (Visual Arts) หมายถึงศิลปะที่แสดง ความงามผ่านความรู้สึกสัมผัสทางตาเป็นสำคัญ หรือ บางที เรียกว่า "ศิลปะที่มองเห็น" ลักษณะของงานทัศนศิลป์มีทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติ มีเนื้อที่และบริเวณว่างตามปริมาณของ การรับรู้ ซึ่งมีส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องได้แก่ เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว บริเวณว่าง ฯลฯ ประกอบกันเป็นรูปแบบ (form) ขึ้น และอีกส่วนหนึ่งคือเนื้อหา (content) ได้แก่ เรื่องราวที่แสดงออกให้เห็นในงานทัศนศิลป์ เป็นปรากฏ การณ์เชิงสารในลักษณะพรรณนา ซึ่งจะทำให้ทราบว่ามีผล งานชิ้นนี้เกี่ยวกับเรื่องอะไร เช่น คน สัตว์ ทิวทัศน์ สิ่งของ ศาสนา สังคม สงคราม ความรัก ฯลฯ รวมทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหานามธรรม (abstract) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ผสม ผสานศิลปะไม่แสดงลักษณะ (non-representational art) กับความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลเข้าด้วยกัน สิ่งต่างๆ

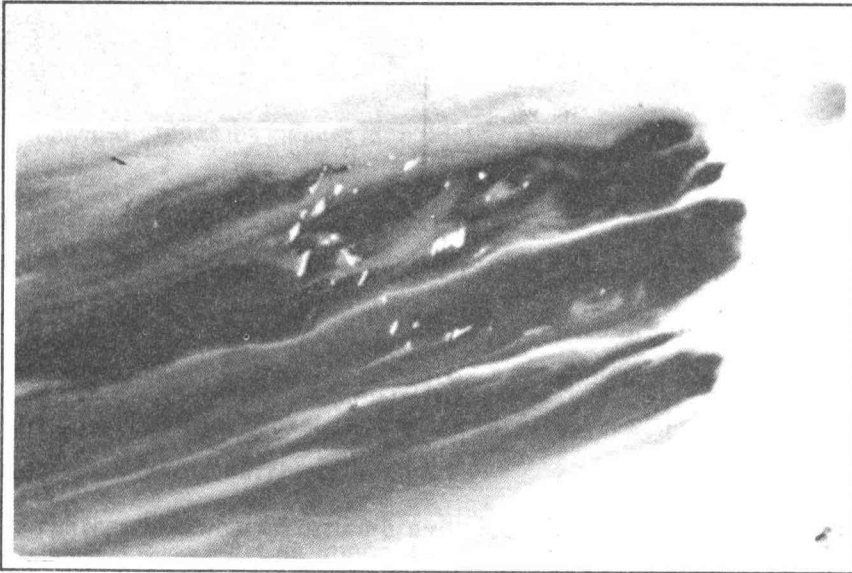
เหล่านี้ เรียกว่า เรื่อง (subject) หรือแนวเรื่อง (theme) ซึ่งสามารถจะศึกษาได้จากชื่อของงาน (ดังภาพที่ 1,2)

ความเป็นมา

ผลงานสร้างสรรค์ของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์หลายๆ ประการด้วยกันและประการที่สำคัญได้แก่ ประการที่ 1 เพื่อสนองความต้องการทางกาย จะเห็นได้จากความต้องการปัจจัย 4 ทั้งนี้ เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดและมี ความสะดวกสบาย มนุษย์จึงได้คิดเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางกายดังกล่าว ประการที่ 2 เพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจ ซึ่งจะเกิดขึ้น เมื่อมนุษย์ได้สนองทางกายเพียงพอแล้ว ได้แก่สิ่งสนอง ความเชื่ออันเกี่ยวกับ ศาสนา ปรัชญา การแสดงออก และ/ หรือรับรู้ผลงานที่เป็นสุนทรีย์ะ อันได้แก่ผลงานศิลปะทั้งปวง

ภาพที่ 1 ภาพนี้มีชื่อว่า "ความสงบ" เป็นภาพสีน้ำมันเขียนโดย สุรสิทธิ์ เสาวคง แสดงให้เห็นถึงเนื้อหาสาระในแง่มุมของความสงบ

ภาพที่ 2 ภาพนี้แสดงถึงเนื้อหา
นามธรรมมีชื่อภาพว่า "เพลงชีวิต"
ผลงานของ นิติ วัตูยา

ในยุคแรกๆ เรื่องของศิลปะจะเน้นไปที่งานช่าง (craft) ซึ่ง
เกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ทางด้านประโยชน์ใช้สอย แต่ก็ยังมี
การเสริมแต่งให้เครื่องใช้ไม่สอยเหล่านั้นมีความงาม
สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้พบเห็น รวมถึงผลงานบางอย่าง

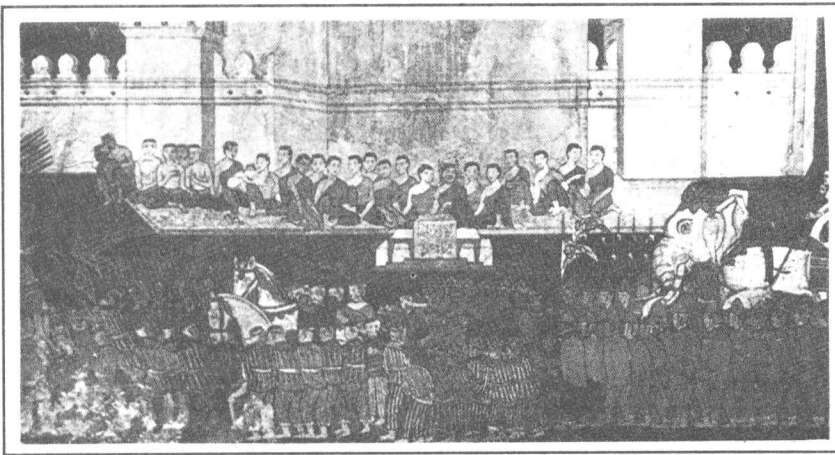
ที่เน้นเฉพาะความงาม เพื่อสนองความต้องการทางจิตใจ
เป็นสำคัญปะปนกันอยู่ จึงทำให้เห็นว่าศิลปะและงานช่าง
นั้นแยกออกจากกันได้ยาก (ดังภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงผลงานศิลปะที่ผสมผสานงานช่างโดยเน้นประโยชน์ใช้สอยและมีการเสริมแต่งให้เครื่องใช้ไม่สอยเหล่านั้นมี
ความงาม เช่น มีลวดลายประกอบ เป็นต้น

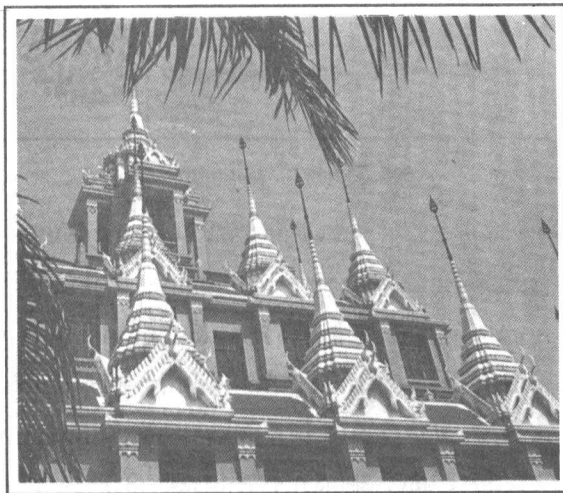
แม้ความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานก็ยังอธิบายความหมายคำศิลปะที่เป็นงานช่างอยู่ด้วย ต่อมา มีการจัดหมวดหมู่ตลอดจนองค์ความรู้ในวิชาการต่างๆ มากขึ้น รวมถึงการศึกษาทางศิลปะเริ่มกว้างขวางออกไป ผลงานศิลปะจึงเน้นเฉพาะการแสดงออกของมนุษย์ ในด้านตอบสนองความรู้สึกทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความพึงพอใจ อิมเมจใจ เมื่อได้สัมผัส และได้เรียกศิลปะที่เกี่ยวกับความงามเหล่านี้ว่าวิจิตรศิลป์ (fine art) ซึ่ง

ประกอบด้วยจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม และดนตรี นอกจากนั้นยังได้แยกการรับรู้ศิลปะที่เกี่ยวกับความงามในความรู้สึก (sensation) ของมนุษย์ในลักษณะต่างๆ เช่น ทางตา ทางหู ทางความคิด ฯลฯ แล้วประมวลเป็นกลุ่มเรียกชื่อเฉพาะลงไป อาทิ ศิลปะที่แสดงความงามผ่านความรู้สึกทางสายตา เรียกว่าทัศนศิลป์ ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรมและสถาปัตยกรรม (ดังภาพที่ 4)

จิตรกรรม

▼ ประติมากรรม

สถาปัตยกรรม

ภาพที่ 4 ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงศิลปะที่แสดงความงามผ่านความรู้สึกทางสายตาประกอบด้วยจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม

หากผ่านความรู้สึกทางหู เรียกว่า โสตศิลป์ (audio arts) ได้แก่ ดนตรีและวรรณกรรม ส่วนความรู้สึกผ่านการฟังและการเห็นเรียกว่า โสตทัศนศิลป์ (audio visual arts) ได้แก่ นาฏกรรม ศิลปะการแสดง ภาพยนตร์

คำว่า "ทัศนศิลป์" เป็นคำที่เพิ่งนำมาใช้ในวงการศิลปะปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากแนวคิดของกลุ่มศิลปินเบาเฮาส์ (Bauhaus) ชาวเยอรมัน ในราว ค.ศ.1919 ต่อมากลุ่มศิลปินดังกล่าวได้แยกย้ายกันไปอยู่ตามประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา โมโฮลีย์ นาว (Moholy Nagy) ได้ตั้งเป็นสถาบันศิลปะขึ้นที่ชิคาโก โดยใช้ชื่อว่า สถาบันการออกแบบ (Institute of Design) เขาได้พยายามทบทวนเกี่ยวกับศิลปะใหม่ โดยยึดพื้นฐานความเข้าใจของการมองเห็น การสัมผัส การได้ยิน และการได้กลิ่น ทำให้ศิลปะค่อนข้างจะมีเหตุผลเช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์ และมีผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้มากขึ้น ต่อมาจึงได้เปลี่ยนใช้คำว่า "ทัศนศิลป์" เพื่อให้เหมาะสมและรัดกุมยิ่งกว่าเดิม รูดอล์ฟ อาร์ฮิม (Rudolf Arnheim) ได้ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการวิจัยทางศิลปะ และพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกใน ค.ศ.1954 คำว่า "ทัศนศิลป์" ได้วิวัฒนาการมานาน โดยมีพื้นฐานทางจิตวิทยาการรับรู้แบบ เกสตอลท์ (Gestalt) ทางชีววิทยา และปรัชญาสายกลาง ระหว่างวัตถุกับจิตใจ และช่วงนี้มีการใช้คำว่า ศิลปะรูปทรง (plastic arts) ควบคู่ไปกับคำว่าทัศนศิลป์ด้วย โดยกลุ่มที่ยึดมั่นในความรู้สึกจะใช้ทัศนศิลป์ แต่กลุ่มที่ถือตามความสำคัญของวัตถุจะใช้คำว่า "ศิลปะรูปทรง" หลังจากได้มีการทดลองอย่างจริงจังเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้กันมากขึ้น คำว่าทัศนศิลป์จึงเป็นคำที่ได้รับการนิยมมากกว่า

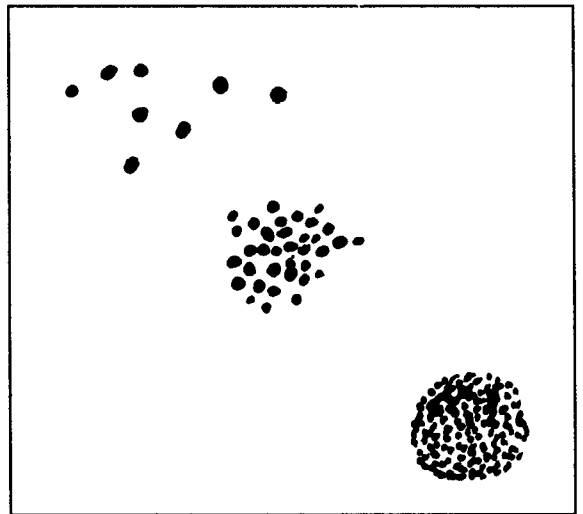
หลักการทัศนศิลป์

ทัศนศิลป์เกี่ยวข้องกับรูปทรงในบริเวณว่าง (form in space) ดังนั้นสิ่งสำคัญคือ การรับรู้ ซึ่งเกิดจากการมองเห็น การมองเห็นประกอบด้วย การมอง (looking) และการเห็น (seeing) การมองเป็นเพียงการเพ่งดูสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่มีจุดหมายใด ๆ การรับรู้อาจจะยังไม่เกิด

เป็นเพียง พบเห็นสิ่งนั้นเท่านั้น ส่วนการเห็นเป็นกระบวนการรับรู้ ด้วยประสาทสัมผัสทางตา สามารถบอกส่วนละเอียดของสิ่งที่เห็นได้ ผลงานทัศนศิลป์นั้น ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่

1. รูปแบบ รูปแบบเป็นการผสมผสานของส่วนประกอบหลายอย่างคือ

1.1 จุด (point) จุดมีความสำคัญต่อการมองเห็นโดยเฉพาะสิ่งที่เน้นความน่าสนใจให้เกิดขึ้น จุดเป็นสิ่งที่เล็กที่สุดเพื่อใช้ในการสร้างรูปทรง การสร้างความเคลื่อนไหวของที่ว่างให้เกิดขึ้นได้ จุดมีลักษณะกระจายอยู่หรืออาจรวมกันอยู่เป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งจะทำให้เกิดตำแหน่งของรูปทรงในที่ว่างขึ้น (ดังภาพที่ 5)

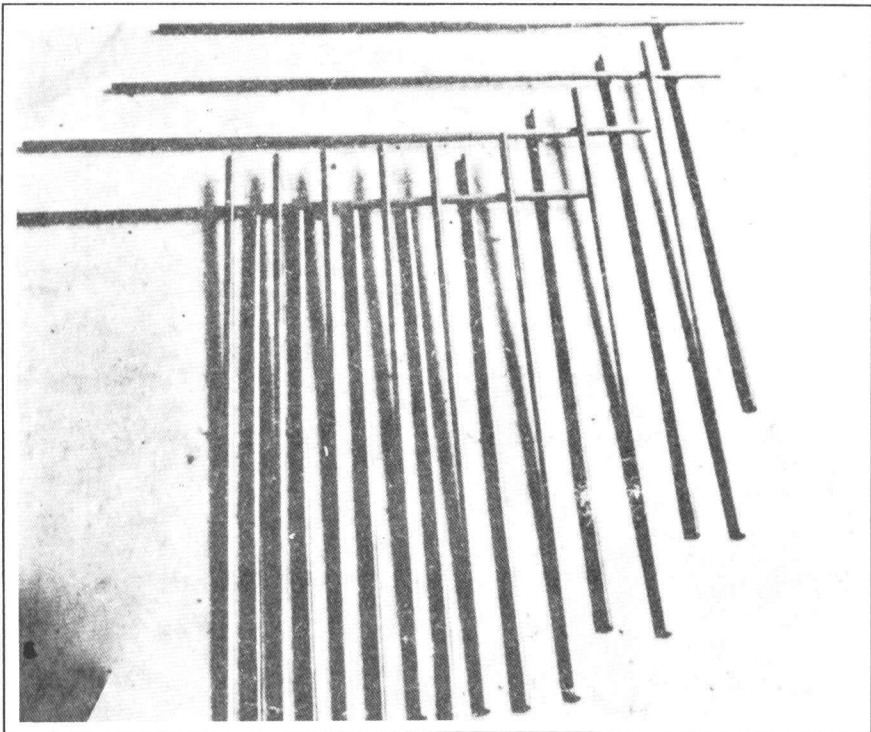

ภาพที่ 5 แสดงถึงจุดในลักษณะต่างๆ

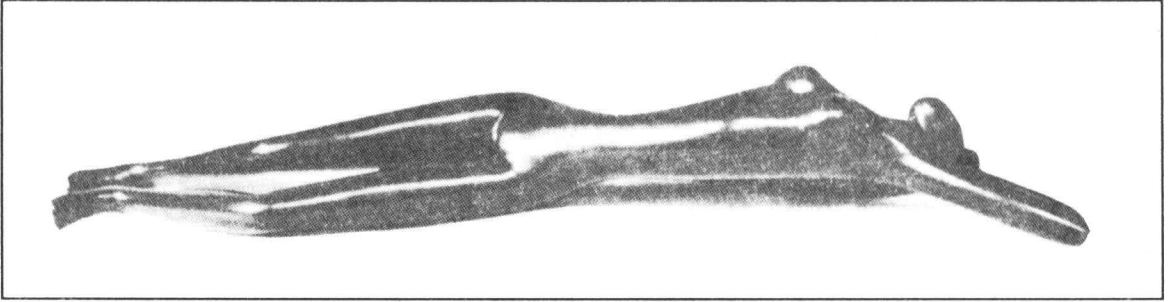
1.2 เส้น (line) จัดเป็นส่วนประกอบของรูปแบบอันดับ 2 ต่อจากจุดเพราะเส้นเกิดจากจุดนับไม่ถ้วนลากต่อกันบนระนาบผิวของวัตถุ เส้นเกิดจากการลาก ขูด ขีด เขียน ด้วยวัสดุต่างๆ กัน ในทิศทางต่างๆ ตามที่เรากำหนด เช่น เส้นตรง โค้ง คด ขลุ่ย เส้นยังเป็นขอบเขตของที่ว่าง ขอบเขตของรูปร่างรูปทรงของสิ่งต่างๆ รวมทั้งขอบเขตของพื้นผิวและสีได้ เส้นให้ความรู้สึกด้วยตัวของมันเอง และด้วยการสร้างรูปทรงต่างๆ ขึ้น ภาพเขียนไทย จีนและญี่ปุ่น นิยมใช้เส้นในการแสดงออกอย่างมาก (ดังภาพที่ 6, 7, 8, 9)

ภาพที่ 6 ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงเส้นในผลงานภาพพิมพ์ของมาทิสส์ ซึ่งใช้แผ่นยางเป็นแม่พิมพ์

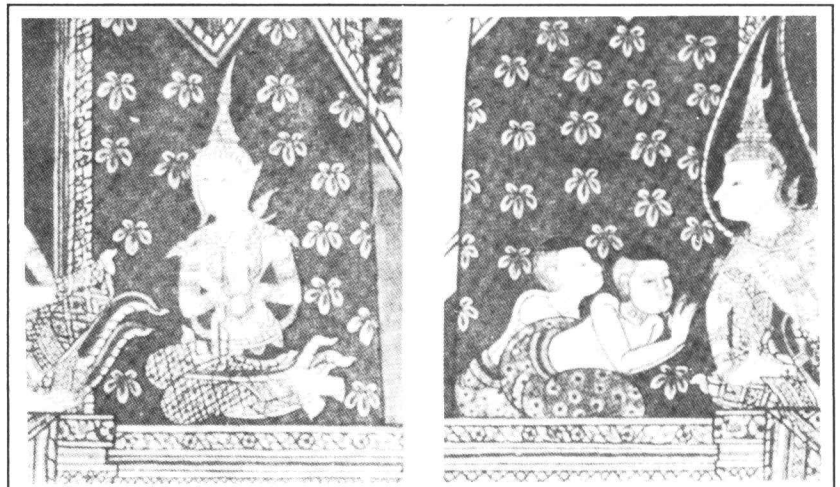
ภาพที่ 7 ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงการใช้เส้นตรงในการสร้างผลงานในลักษณะสื่อประสม ซึ่งเป็นผลงานของ กมล เผ่าสวัสดิ์

ภาพที่ 8 ภาพนี้ใช้เส้นโค้งในการสร้างผลงานในลักษณะประติมากรรม ซึ่งเป็นผลงานของ ชำเรือง วิเชียรเขตต์

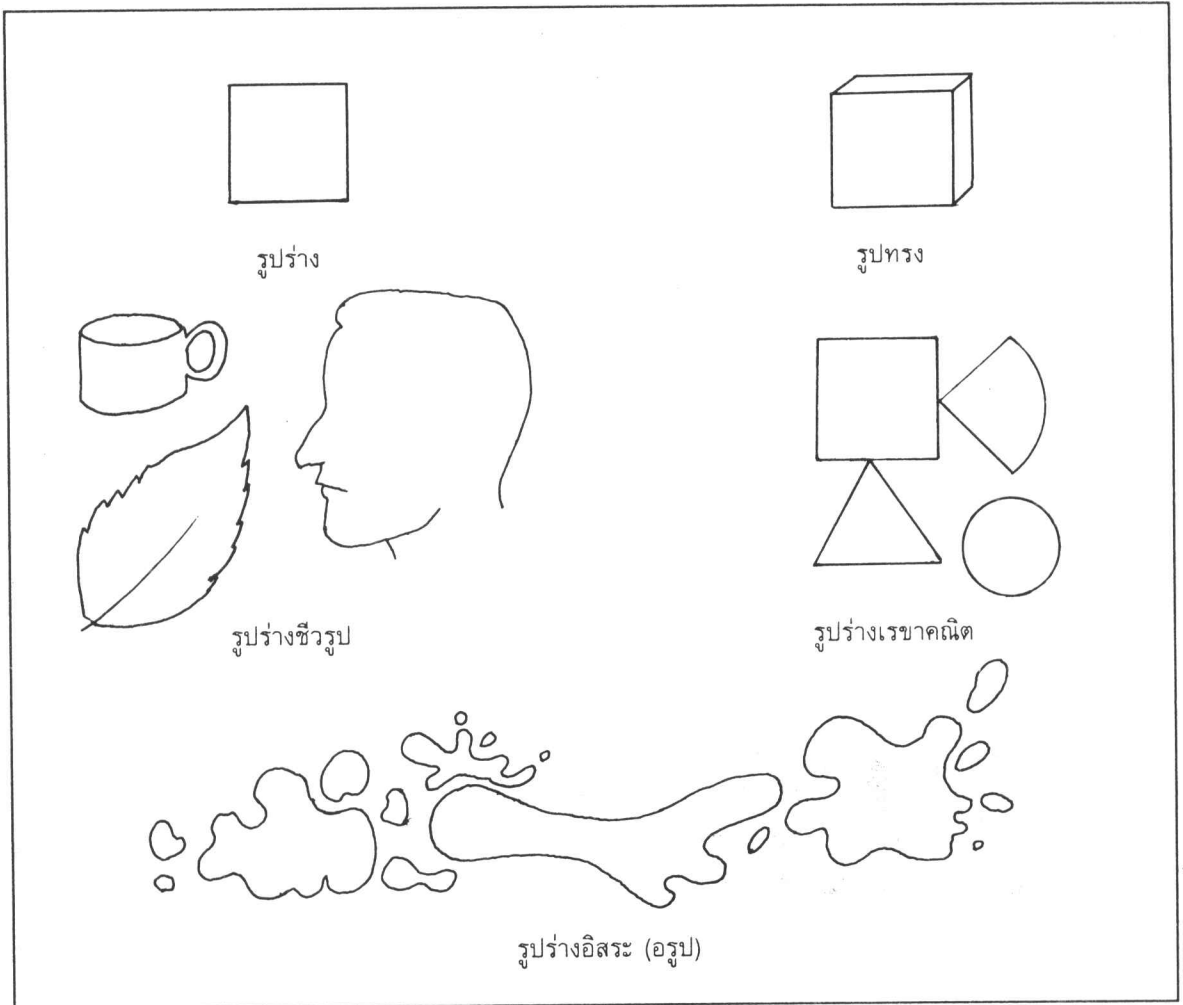
ภาพที่ 9 ภาพนี้แสดงให้เห็นถึง จิตรกรรมญี่ปุ่นและไทยที่มักใช้เส้น แสดงออกในผลงาน

1.3 รูปร่าง (shape) และรูปทรง (form)
รูปร่างเกิดจากเส้นที่ลากมาบรรจบกันในลักษณะต่างๆ เป็น 2 มิติ ได้แก่ รูปร่างธรรมชาติหรือบางทีเรียกว่า ชีวรูป ได้แก่ รูปร่างของคน สัตว์ สิ่งของ พืช ฯลฯ รูปร่างเรขาคณิต ได้แก่

รูปสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม วงกลม ฯลฯ และรูปร่างอิสระหรือ อรูป ได้แก่ รูปร่างที่เกิดขึ้นแตกต่างไปจากที่กล่าวมา คือ ทิศทางจะเป็นไปโดยอิสระ ส่วนรูปทรงนั้น มีลักษณะ 3 มิติ กล่าวคือมีความกว้าง ยาว และหนาด้วย (ดังภาพที่ 10)

ภาพที่ 10 แสดงถึงรูปร่าง รูปทรง แบบต่าง ๆ

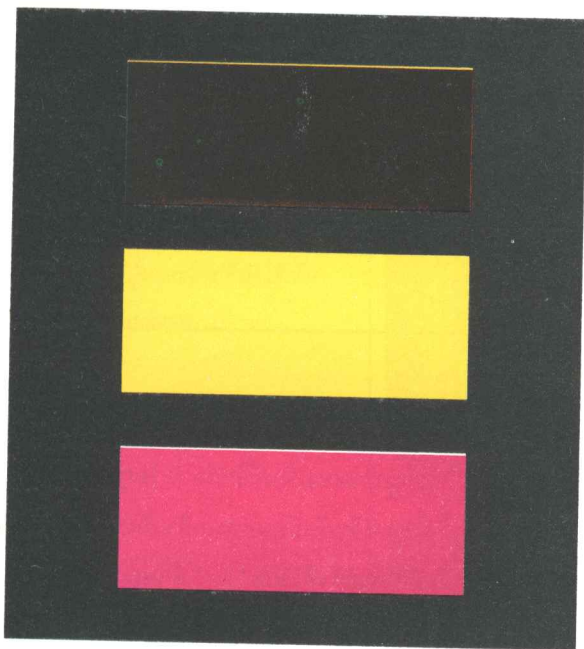
1.4 ลักษณะผิว (texture) เป็นผลรวมทาง ด้านลักษณะของวัตถุ ซึ่งทำให้เรารู้ว่า มีลักษณะผิวเป็น อย่างไร เช่น หยาบ ด้าน มัน ขรุขระ ฯลฯ ลักษณะผิว เกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางการเห็นเป็นอย่างมาก เช่น วัตถุ ผิวมันเมื่อถูกแสงจะสะท้อนทำให้เรารู้ได้ชัดกว่าวัตถุผิว

ด้าน และมีระยะการมองเห็นที่ใกล้กว่าวัตถุผิวด้านด้วย ลักษณะผิวที่คล้ายคลึงกันย่อมกลมกลืนกันลักษณะผิวที่ หยาบจะตัดกับลักษณะผิวที่เรียบ ลักษณะผิวเป็นส่วน ประกอบของรูปแบบที่สำคัญไม่ว่าจิตรกรรม ประติมากรรม หากขาดลักษณะผิวอาจไม่สามารถเร้าความรู้สึกของผู้พบ เห็นได้ (ดังภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 ผลงานสีประสม, ภาพพิมพ์ แสดงให้เห็นถึงวัสดุผิวมัน และผิวด้านของรุ่ง ธีระพิจิตร

1.5 สี (colour) สีเป็นความเข้มของแสงที่ปรากฏแก่ตาทำให้เห็นเป็น เขียว แดง เหลือง ฯลฯ สีมีความเข้มแตกต่างกันทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ ไกล เช่น สีเหลือง แดง น้ำเงิน อยู่บนพื้นสีดำ เราจะเห็นสีเหลืองอยู่ใกล้สุด ต่อไปจะเห็นสีแดงอยู่ระหว่างกลาง และเห็นสีน้ำเงินอยู่ลึกหรือไกลออกไป (ดังภาพที่ 12) สีนอกจากจะสร้างความสนใจในการมองเห็นแล้วยังสร้างความรู้สึกต่างๆ ได้อีก

ภาพที่ 12 แสดงให้เห็นถึงสีต่างๆที่อยู่บนพื้นสีดำ ให้ความรู้สึกใกล้ไกลแตกต่างกัน

ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวอาจเนื่องมาจาก ความเชื่อ ภูมิหลัง หรือความเคยชินต่อการพบเห็นสิ่งต่างๆ ในสภาพแวดล้อมรอบตัว เช่น เห็นสีแดงเกิดความรู้สึกร้อน เพราะมีความรู้สึกเช่นเดียวกับเห็นไฟ หรือ แสงอาทิตย์ เห็นสีเขียวหรือสีฟ้ารู้สึกเย็นตา สงบ เยือกเย็น เพราะเทียบกับท้องฟ้า ทุ่งนา สีเขียวของพืช ฯลฯ

ส่วนประกอบต่างๆ เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ทำให้รูปแบบมีความน่าสนใจ และเราให้เกิดการมองเห็นเป็นผลต่อการรับรู้ในลักษณะที่แตกต่างกันไป

2. เนื้อหา (content) หมายถึง สารที่แสดงออกในผลงานทัศนศิลป์ เป็นเรื่องราวในลักษณะพรรณนาถึงสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ สังคม สงคราม กิจกรรมของมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคือความรู้สึกอันเกิดจากรูปแบบที่เป็นนามธรรม เนื้อหาต่างๆ ดังกล่าว อาจแบ่งออกได้ 4 เนื้อหา ดังนี้

2.1 มนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน เป็นกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ เช่น กีฬา สงคราม ชีวิตความเป็นอยู่ การพักผ่อน ฯลฯ (ดังภาพที่ 13)

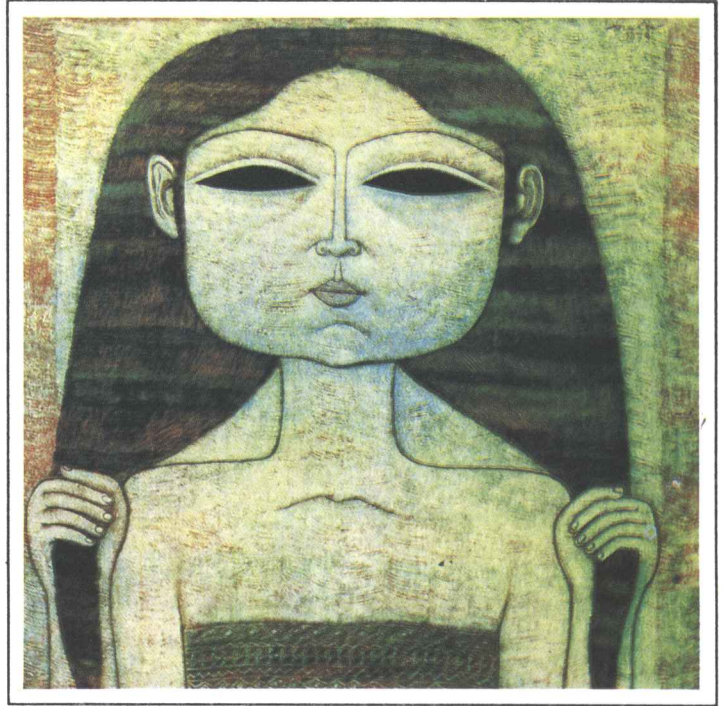

ภาพที่ 13 ภาพนี้แสดงถึงชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งเขียนโดย วิลเลียม เกลซเคนซ์ ในปี ค.ศ.1911 มีชื่อภาพว่า "ครอบครัว"

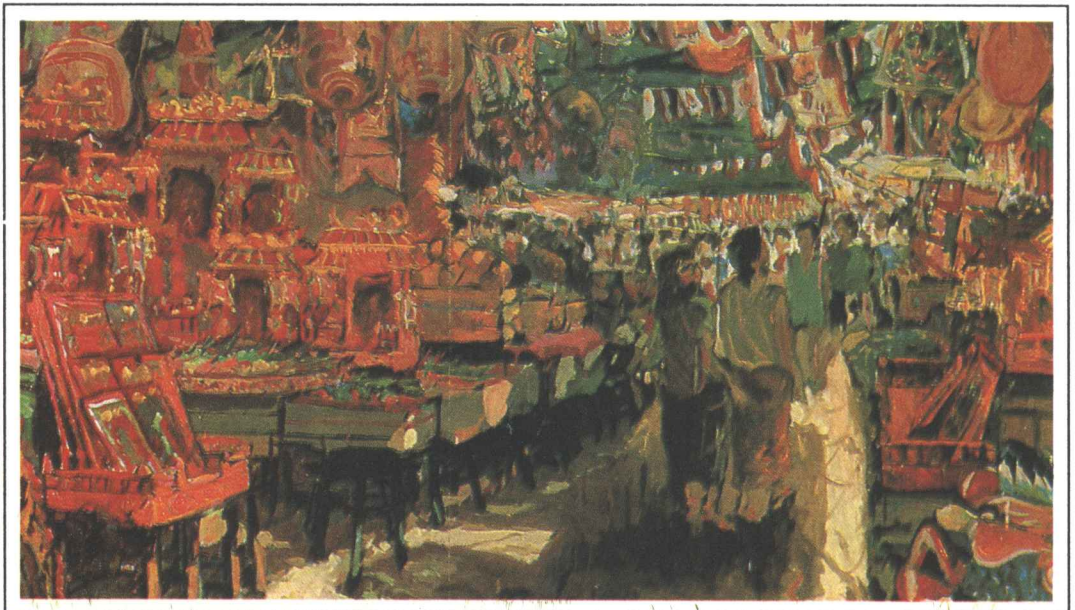

2.2 มนุษย์กับธรรมชาติของมนุษย์ ได้แก่ เรื่องราวที่เกี่ยวกับอารมณ์ของมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ เช่น ความกลัว ความรัก ความหวัง โศก ฯลฯ (ดังภาพที่ 14)

ภาพที่ 14 ภาพนี้แสดงถึงความรู้สึกของศิลปินที่มีต่อพี่สาว ซึ่งเป็นผลงานของ มุล จาตี ดับบลิว ชาวอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นภาพเขียนสีน้ำมันมีชื่อภาพว่า "พี่สาวของฉัน" เขียนในปี ค.ศ. 1979.

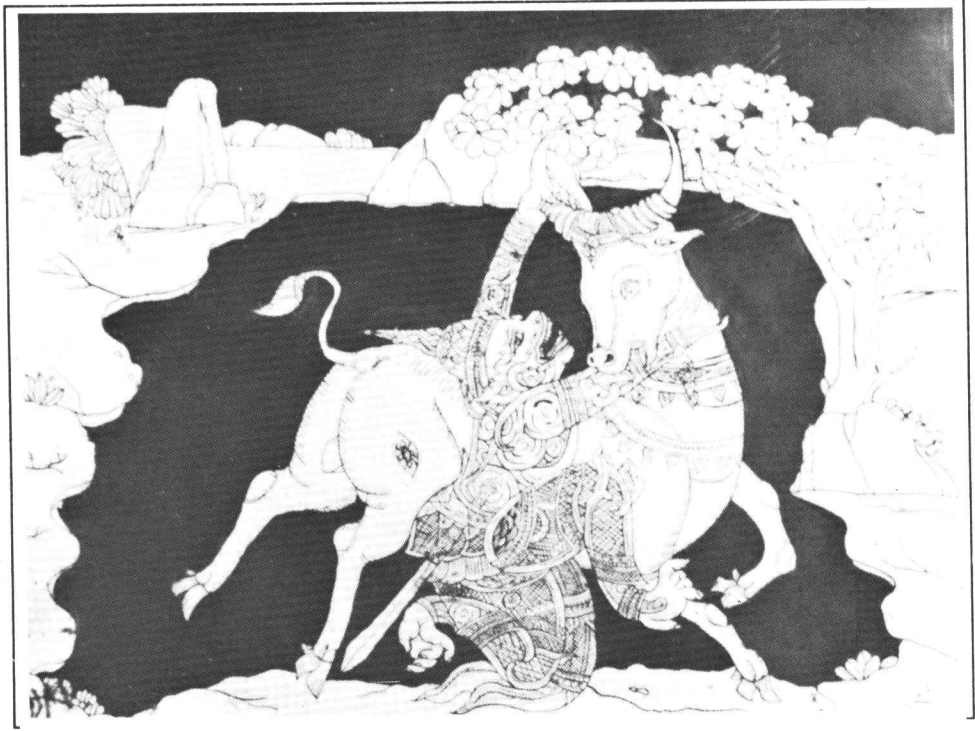

2.3 มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติรอบๆ ตัวตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ทิวทัศน์ สิ่งของ เครื่องจักร ตึกรามบ้านช่อง ฯลฯ (ดังภาพที่ 15)

ภาพที่ 15 ภาพนี้แสดงถึงสภาพแวดล้อมที่ศิลปินได้นำมาแสดงออกในผลงานจิตรกรรมสีน้ำมัน ใช้ชื่อภาพว่า "เขาราช ร.ศ.200" ผลงานของสาธิต ทิมวัตนบรรเทิง

2.4 มนุษย์กับสิ่งไม่มีตัวตน ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับความเชื่อ ทัศนะอันเกี่ยวกับ ศาสนา ปรัชญา เรื่องลึกลับ ยักษ์ ภูตผีปีศาจ ฯลฯ (ดังภาพที่ 16, 17)

ภาพที่ 16 ภาพนี้แสดงถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับความเชื่อ, วรรณคดี เป็นการจินตนาการของศิลปิน ซึ่งเป็นผลงานของ เสาวลักษณ์ วาณิชยีสัทรินทร์

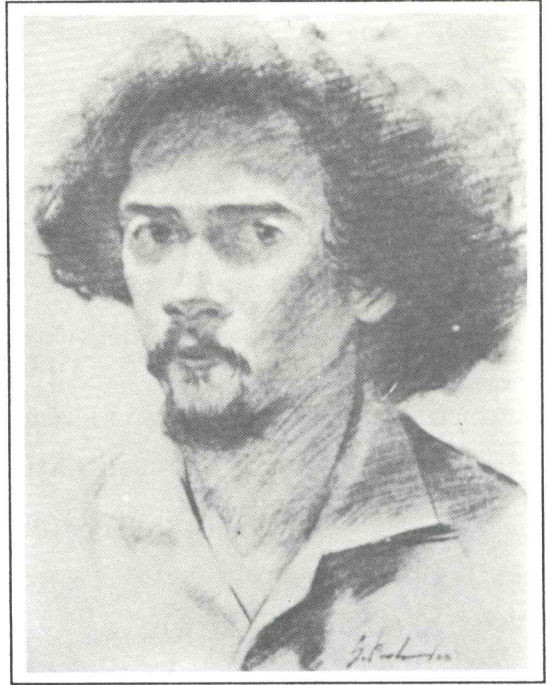
ภาพที่ 17 ภาพนี้แสดงถึงการจินตนาการที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งไม่มีตัวตน ผลงานของวิทยา สุขุมไพโรจน์

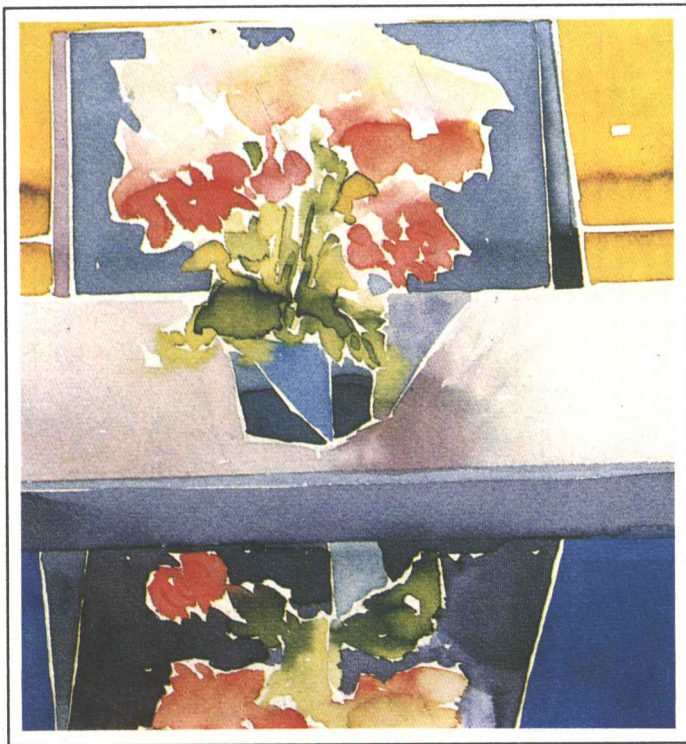
ผลงานทัศนศิลป์

ผลงานทัศนศิลป์เกิดขึ้นด้วยกลวิธีที่แตกต่างกันไปตามการสร้างสรรค์ของศิลปิน ซึ่งพอจะประมวลได้หลายลักษณะ ดังนี้

1. จิตรกรรม (painting) เป็นผลงานทัศนศิลป์ที่ใช้กลวิธีในการสร้างสรรค์และถ่ายทอดรูปแบบ ด้วยการใช้สีระบาย ละเลง ป้าย สลัด หยด ชลยลงบนผิวระนาบของสิ่งรองรับตามเนื้อหาหรือเรื่องราวที่ต้องการ (ดังภาพที่ 18) นอกจากนี้ยังมีกลวิธีโดยใช้วัสดุลาก วาด เขียน ขูด ขีด บนพื้นระนาบทำให้เกิดเส้นต่างๆ ขึ้น ซึ่งเรียกว่าการวาดเขียน (drawing) (ดังภาพที่ 19) รวมถึงการใช้พู่กันขีดให้เกิดเส้นด้วย ซึ่งเรียกว่า คอลลิกราฟี (colligraphy) (ดังภาพที่ 20)

ภาพที่ 19 ภาพนี้แสดงการวาดเส้นด้วยดินสอ ผลงานของ
ตระหนัก ดวีรัตน์

ภาพที่ 18 ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงการระบายด้วยสีน้ำ
ผลงานของวรรณรัตน์ ตั้งเจริญ

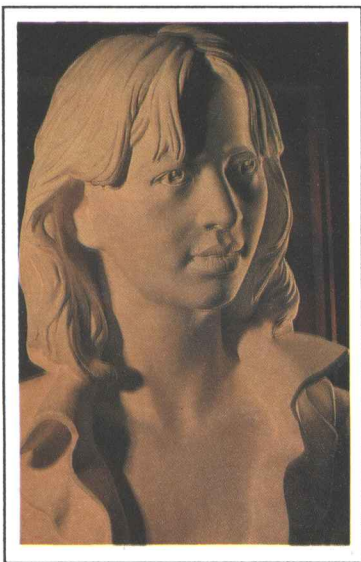

ภาพที่ 20 ภาพนี้แสดงถึงการใช้พู่กันขีดเขียนให้
เป็นเส้นเป็นภาพ ผลงานของพันศักดิ์ เสิงสุวรรณ

2. ประติมากรรม (sculpture) ซึ่งเป็น การสร้างสรรค์รูปทรงจากวัสดุต่างๆ เช่น ดิน หิน ไม้ ปูน ขลย ทำให้เกิดรูปแบบและเนื้อหาต่างๆ กันออกไป ตาม วัสดุประสงค์และกลวิธีของผู้สร้างคนนั้น ลักษณะของ งานประติมากรรม มีทั้งแบบลอยตัว สามารถมองได้รอบ ด้าน (ดังภาพที่ 21) ตลอดจนรูปแบบหุ่น และที่แขวนบน ผนัง ซึ่งบางที่เรียกว่า โมบาย (mobile) หรือประติมากรรม จลจล(ดังภาพที่ 22)

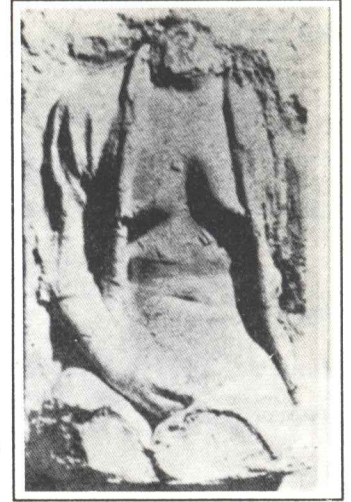

อนุสาวรีย์ชาวบ้านบางระจัน ประติมากรรมแบบลอยตัว

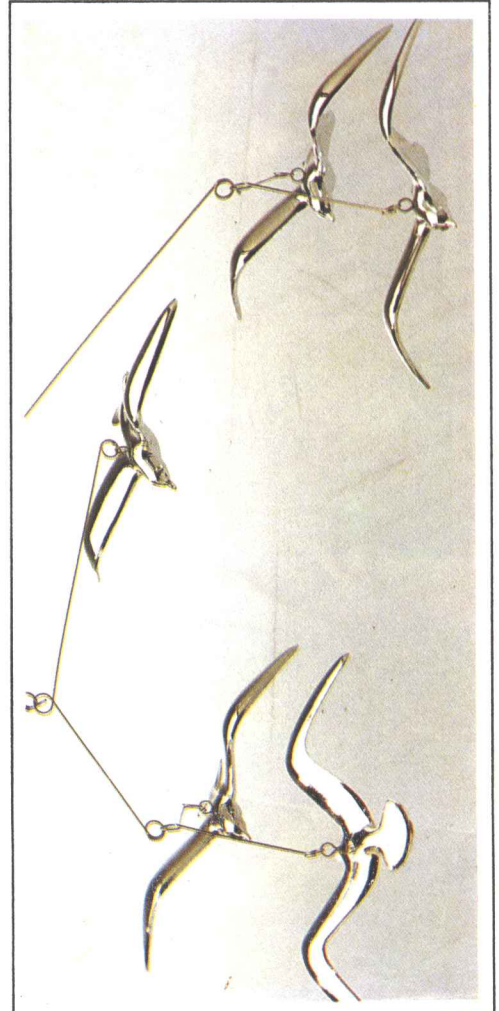
ประติมากรรมแบบลอยตัว ผลงานของวิชิต ฉายชัยภูมิ

ภาพที่ 21 แสดงถึงประติมากรรมแบบลอยตัว ซึ่งสามารถมองได้ รอบด้าน

ประติมากรรมแบบหุ่น ผลงานของยอร์จ ซีกัล

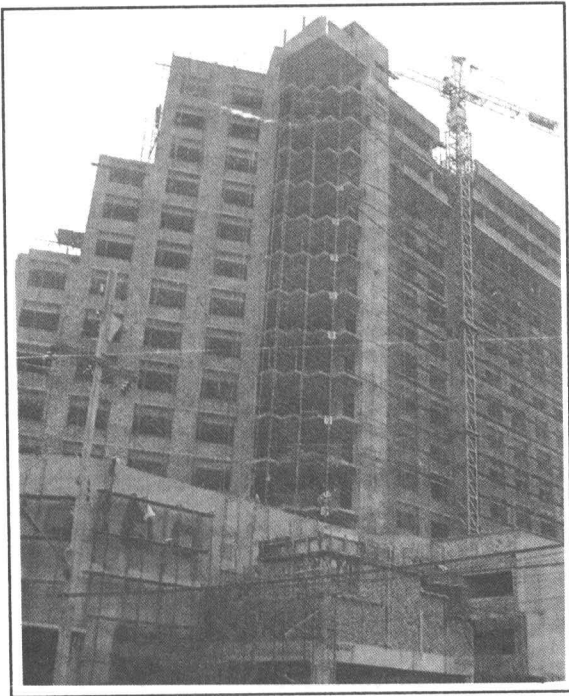
ประติมากรรมแขวน (mobile)

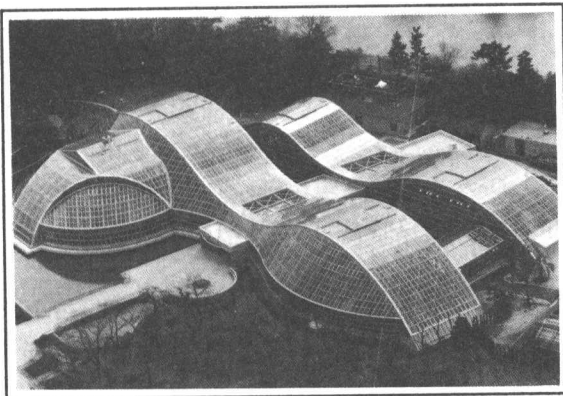
ภาพที่ 22 แสดงให้เห็นถึงประติมากรรมแบบหุ่น และ ประติมากรรมแขวน

3. สถาปัตยกรรม (architecture) ในประเด็นของทัศนศิลป์ สถาปัตยกรรม ถือเป็นรูปทรงของสิ่งก่อสร้างที่แสดงความงามคล้ายคลึงกับประติมากรรม สถาปัตยกรรมบางแห่งมีลักษณะเหมือนประติมากรรมขยายใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์ กลวิธีและโครงสร้างตามความต้องการของบุคคลและสังคม และถือเป็นการกำหนดรูปทรงในบริเวณว่างเพื่อประโยชน์ใช้สอย(ดังภาพที่ 23, 24)

ภาพที่ 23 สถาปัตยกรรมซึ่งกำลังก่อสร้างตามการออกแบบของสถาปนิก

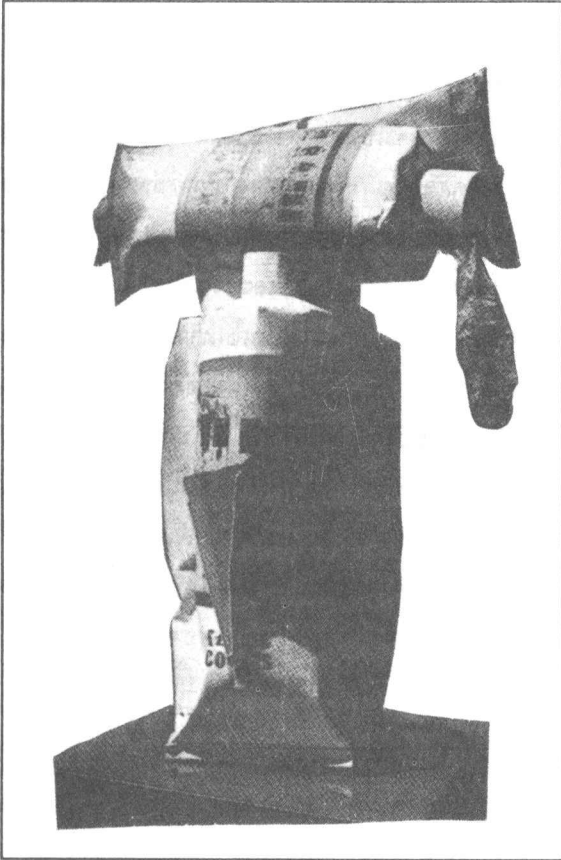
ภาพที่ 24 แสดงถึงรูปทรงของสถาปัตยกรรมที่ให้ความงามเช่นเดียวกันกับประติมากรรม หรือเปรียบเสมือนประติมากรรมขยายใหญ่

4. ภาพพิมพ์ (printing) มีลักษณะเช่นเดียวกับจิตรกรรม แต่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดตรงที่กลวิธี เพราะภาพพิมพ์จำเป็นต้องสร้างแม่พิมพ์ก่อนแล้วจึงนำไปพิมพ์ให้เกิดภาพขึ้น ซึ่งแตกต่างกับการถ่ายทอดโดยตรงลงบนพื้นระนาบของงานจิตรกรรม ภาพพิมพ์บางลักษณะภาพที่ได้จะกลับซ้ายเป็นขวาและขวาเป็นซ้าย เมื่อพิมพ์เสร็จแล้ว ดังนั้น การวางแผนในการสร้างสรรค์จึงเป็นเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน และจุดเด่นของภาพพิมพ์ คือการแสดงถึงกลวิธีของการพิมพ์ชนิดนั้น ประกอบกับรูปแบบและเนื้อหาสาระที่แสดงออกได้อย่างดี ภาพพิมพ์มีหลายกลวิธี อาทิ ภาพพิมพ์ที่เกิดจากส่วนบนของแม่พิมพ์ (ดังภาพ 25) เกิดจากส่วนลึกของแม่พิมพ์ เกิดจากรอยปรูของแม่พิมพ์และเกิดจากส่วนราบของแม่พิมพ์

ภาพที่ 25 ภาพพิมพ์ซึ่งพิมพ์จากแม่พิมพ์แกะไม้ ซึ่งถือเป็นภาพพิมพ์ที่เกิดจากส่วนบนของแม่พิมพ์ ผลงานของไพโรจน์ พวงมณี

ภาพที่ 26 ผลงานสื่อประสม ซึ่งผสมผสานระหว่างภาพพิมพ์ และ ประติมากรรมทำด้วยกระดาษ มีชื่อว่า "หลอดสี" ผลงานของ กมล ทัศนัญชลี

5. งานสื่อประสม (mixed media) เป็นการรวบรวมผสมผสานสื่อในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์หลายๆ ชนิดเข้าด้วยกัน เช่น ผลงานบางชิ้น อาจจะเป็นงานจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์อยู่ด้วยกัน เช่น งานของ กมล ทัศนัญชลี เป็นต้น (ดังภาพที่ 26)

ทัศนศิลป์กับการเรียนการสอนศิลปะ

หลักสูตรศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา และ มัธยมศึกษา ทัศนศิลป์นั้นเป็นวิชาหมวดหนึ่ง ที่เน้นการเรียนศิลปะเกี่ยวกับการวาดภาพ ระบายสี ประติมากรรม การออกแบบ ฯลฯ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการแสดงออกต่อไป ส่วนในระดับอุดมศึกษานั้นทัศนศิลป์เป็นเนื้อหาวิชาที่เป็นทั้งวิชาเอก วิชาโท เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ มีความรู้ ความคิดเพื่อประกอบอาชีพในสาขาของตนต่อไป

วินัย โสมดี

บรรณานุกรม

ชลุด นิมเสมอ. องค์ประกอบศิลป์. ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

วินัย โสมดี. หลักการออกแบบ. เอกสารประกอบการสอนคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2527.

วิรุณ ตั้งเจริญ. ศิลปะร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : วิมวอลาร์ท, 2527.

อารี สุทธิพันธุ์. ประสบการณ์สุนทรีย์. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2533.

อารี สุทธิพันธุ์ ทัศนศิลป์และความงาม. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2532.

Fleming, William. **Art and Ideas.** New York : Holt, Rinehart and Winston, 1960.